

Хан Аспарух (680-700)

Битка при Онгъла и победа на прабългарите, водени от хан Аспарух, над византийската войска, командвана от император Константин IV Погонат. При безперспективността на обсада на българското отбранително съоръжение императорът се оттегля и заминава за Месемврия (Несебър). Ромейските войски възприемат действията му като бягство. Хан Аспарух оценява момента и предприема мощно настъпление. Ромейската конница е напълно разгромена и цялата войска панически напуска полесражението.

Хан Тервел (701-721). Предполага се, че е син на хан Аспарух (681-700). През 704 подпомогнал с 15-хилядна войска сваления и заточен в Херсон (на Кримския полуостров) византийски император Юстиниан II (685-695) да заеме престола, за което получил титлата кесар (най-високата, която се давала само на императора и на членовете на неговото семейство). За пръв път титлата била дадена на чужденец. През 704 подпомогнал с 15-хилядна войска сваления и заточен в Херсон (на Кримския полуостров) византийски император Юстиниан II (685-695) да заеме престола, за което получил титлата кесар

Хан Крум (803-814)

809 превзел Сердика (дн. София). Изплашен от неговите успехи, през 811 византийският император нахлул в пределите на България с голяма войска. Като отхвърлил предложението му от К. мир, Никифор I Геник преминал старопланинските проходи и стигнал до столицата Плиска. След като взел със себе си съкровищата на българския владетел, опожарил я и потеглили назад. По пътя неговите войници ограбвали и опустошавали българските земи. К. успял да организира голяма войска и да привлече на помощ аварите. Той посрещнал византийския император при Върбишкия проход. В сражението, станало на 26 юли 811, византийските войски били напълно разбити, загинал и Никифор I Геник заедно със своите военачалници. След сражението К. заповядал да отрежат главата на Никифор I Геник, която няколко дни била държана на показ, набита на кол. След това, пак по негова заповед, черепът на императора бил обкован със сребро. С него К. пил наздравница в чест на своята победа.

Хан Омуртаг (814-831)

След идването си на престола сключил 30-годишен мир с Византия. Той възстановил опожарената в 811 от византийските войски столица Плиска и изградил в нея нов дворец, храм и др. Помещения. Проявява изключителна нетърпимост спрямо византийските военнопленници християни. Лишава канартикина Енравота от правото да наследи престола, заради симпатиите му към християнството.

Хан маламир (831-836)

Трети син на хан Омуртаг. Поради нарушаването на 30-годишния мир от Византия, подписан още по времето на хан Омуртаг, М. предприел поход в Тракия (след 832) и превзел Пловдив. През 836 починал неочаквано и тъй като не оставил наследници, престола заел Пресиян - син на брат му Звиница.

Хан Пресиян (836-852)

Хан (836-852), внук на хан Омуртаг (814- 831) и баща на княз Борис I. Възкачил се на престола след смъртта на хан Маламир. От времето на кан Пресиян е интересният с нравствените си мотиви надпис на гръцки език, открит край Филипи: "1. От бога владетелят на многото българи Пресиян изпрати кавкан Исбул, като му даде войски и ичиргу боила и кана боила коловър и кавканът (отиде) при смоляните... 2. Ако някой говори истината – бог вижда. И ако някой лъже – бог вижда. Българите сториха много добрини за християните (византийците), но християните забравиха. Ала бог вижда."

Княз Борис I (852-889)

Хан (852-864) и княз (864-889), син на хан Пресиян. След идването си на престола Б. I водил миролюбива политика със съседните държави. През 862 влязъл в съюз с Людовик Немски, насочен против Великоморавия, и изразил желание да приеме християнството от Римокатолическата църква. Това срещнало острата реакция на Византия. Тя успяла да привлече на своя страна Великоморавия, Хърватско и Сърбия и организирала коалиция против България. В избухналата през 863 война българските войски били разгромени и Б. I бил принуден да поиска мир. Византия се съгласила, при

условие че той приеме християнството от Цариград. Поставен в безизходно положение, през 864 българският владетел и неговият двор се покръстили в Плиска. Б.І приел християнското име Михаил и титлата княз. Налагането на християнството като държавна религия в България срещнало съпротивата на част от болярството, което се вдигнало на бунт. Б.І го потушил с голяма жестокост. Неговият стремеж било създаването на независима българска църква. За тази цел той започнал умела дипломатическа игра с двата християнски центъра. Първоначално преговарял с Византия. След категоричния отказ на Византия той се обърнал към Рим. Папа Николай I се оказал по-благосклонен и отговорил по принцип положително на изпратените от българския владетел 106 въпроса. Окончателно обаче въпросът бил решен едва през 870 от свикания в Цариград вселенски събор. На него Б.І получил исканата църковна независимост, но християнството в България продължило да се проповядва от византийски свещеници и на гръцки език. Това създавало реална опасност за независимостта на българската църква. За нейното отстраняване Б.І предприел нови мерки - изпратил в Цариград млади българчета, между които и своя син Симеон, които да се подготвят за църковна и книжовна дейност и да заменят постепенно византийските свещеници. От друга страна, през 886 Б.І приел в България учениците на братята Кирил и Методий, прогонени от немското духовенство от Великоморавия, и им създал благоприятни условия за разпространяване на славянската азбука и култура в българските земи. През 889 Б.І се оттеглил от активна дейност и отишъл в манастир. Недоволен от стремежа на наследилия го първороден син княз Владимир (889-893) да възвърне езичеството в България, той се обявил против него. Свалил го от престола и поставил начело на държавата другия си син - Симеон.

св.св.Кирил и Методий

Братя, създатели на славянската азбука, основоположници на славянската и българската литература, водили последователна борба за славянска църква и култура. Родени в Солун. Баща им Лъв бил помощник на солунския стратег (военен и административен управител). За детските им години почти липсват данни. От Панонските легенди и Житието на К. се знае, че М. в продължение на 10 г. заемал длъжността управител на една славянска област, разположена близо до Солун. След това заминал за манастира "Полихрон" в планината Олимп, където отначало бил приет за монах, а след това станал негов игумен. К. (Константин) показал още от дете голяма склонност към философията и поезията. Затова бил изпратен да се учи в прочутата по онова време Магнаурска школа в Цариград. По време на следването си проявил своите големи дарования, които не останали незабелязани от цариградското правителство и Патриаршията. След завършването на школата останал в нея като преподавател по философия и като отличен познавач получил прозвището Философ. Благодарение на проявените си способности, макар и твърде млад, бил натоварен с отговорна дипломатическа мисия при сарацините (851) и при хазарите (860), в която участвал и брат му М. По време на своя престой в Херсон К. установил за пръв път контакт с

руските славяни и изучил техния език. През 861 двамата братя се завърнали в Цариград, но не останали за дълго в него. Една година по-късно по молба на княз Ростислав (846-870) двамата братя били изпратени във Великоморавия. За да се противопостави на силно проникналото немско политическо, културно и църковно влияние, княз Ростислав поискал от византийския император подготвени учители по славянски език, които да проповядват между населението християнското учение на разбираем за него език. К. съставил нова азбука, предназначена специално за славяните, т. нар. глаголица.

цар Симеон (893-927)

Български княз (893-917) и цар (917-927), син на княз Борис I (852-889). Получил блестящо за онова време образование в Магнаурската школа в Цариград. Наречен "полугрък", "цар книголюбец" и "нов Птолемей" от съвременниците си заради голямото му елино-византийско образование. В защита на българските търговци, изложени на произволите на местните византийски власти, и след отказа на Византия за промяна на тази наредба С. I навлязъл в Източна Тракия и разбил византийците при Одрин. Така в продължение на едно десетилетие той водил 4 войни с Византия, предизвикани от нея. През 913 обаче С. I сам се явил пред стените на Цариград. Византия се принудила да признае на С. I титлата цар на българите, но през 914 го анулирала. Тогава българските войски нахлули отново в Източна Тракия и превзели Одрин. На 20 август 917 в Ахелойската битка византийската войска била об-кръжена и избита. През 918 се провъзгласил за император на ромеите, а българският архиепископ бил провъзгласен за патриарх. През 921 една българска армия достигнала до Дарданелите, за-владяла Галиполския полуостров и се опитала да премине на малоазийския бряг. През 923 цар С. I отново се явил пред стените на Цариград. Византия поискала да започнат преговори за мир. Такъв не бил сключен, но българите снели обсадата. След това се насочил към Сърбия (924), която била превърната в българска провинция.